

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת נֹחַ

ד' חשון תש"פ

הפטרה: רני עקרה לא ילדה

ביום שני בלילה מתחילים בך עליט וברכת לבנה

יציאת השבת ר"ת 17:54

גיליון 551

יציאת השבת:

17:27

ירושלים: 17:27

כניסת השבת:

16:19

ירושלים: 16:14

להכיר בטוב ה'

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

על הכתוב בפרשתנו: "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ולא אוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישובותו". נאמר במדרש רבה: "אמר רבי יצחק: מי גרם להם שימרדו בי? לא על שהן זורעין ולא קוצרין? דאמר רבי יצחק: אחת לארבעים שנה היו זורעים, ותמיד היה להם אויר יפה כמו מן הפסח ועד העצרת".

לפי המדרש, פרנסתם של דור המבול היתה ללא טורח, שהיו זורעים פעם בארבעים שנה ומכח אותה זריעה היו קוצרים די צרכם ואינם צריכים לזרוע שוב. ובגלל שלא היו צריכים לטרוח כל-כך חטאו, שהבטלה מביאה לידי חטא. ואחר המבול נתקלקלה האדמה ונצטרך האדם לעמול בעבודת האדמה ובדרך זו לא היה פנוי לחטוא, מתוך עמלו הרב במלאכתו. וכך יש לפרש את הפסוקים הנ"ל: מפני שיצר לב האדם רע מנעוריו, לפיכך צריך לקבוע את עונות השנה שלא ישובותו. כדי שהאדם יהיה עסוק במלאכתו כל השנה ולא יפנה את לבו לדבר עבירה. ואולם יש להקשות, שהרי כבר נתקלקלה האדמה בגלל חטא אדם הראשון כמו שנאמר: "ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה, בועת אפך תאכל לחם". ומדוע לא חלה הקללה על האדמה עד המבול? ויש לומר, שאם האדמה היתה מקוללת מיד כבר ביום הראשון, האדם לא היה יודע להעריך את טוב האדמה ומה איבד. ולפיכך לא נתקלקלה האדמה בפועל עד לאחר המבול, כי רק מתוך הרגשת הטוב והשלימות ניתן להכיר בחסרון.

חובה קדושה מוטלת על כל אחד מאתנו להכיר בטובתו של הבורא ולרתום הרגשה זו לעבודת ה' ולא להיות בבחינת "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל..." אלא בבחינת "ואהבת את ה' אלוךך... ובכל מאודך", שבכל מידה ומידה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאוד מאוד.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

משיב הרוח ומוריד הגשם

הגשמים הם חיים לעולם ולפיכך קבעו חכמים הזכרת גשמים בתחיית המתים. בנוסף לכך יש בגשמים מסר משמים, תרתי משמע, ליושבי הארץ. חיסרון בגשם מורה על הצורך שלנו לחזור בתשובה.

גבורות גשמים

קבעו חכמים להזכיר שבחו של הקדוש ברוך הוא שמוריד גשמים לעולם, בברכה שניה שבתפילה, היא ברכת תחיית המתים. ברכה זו נקראת 'גבורות' שמסדרין בה שבחו של המקום על גבורותיו שהוא מראה בעולמו: מכלכל חיים, מחיה מתים, סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים וכו'. שעל ידי הגשמים התבואה גדלה ובאים חיים לעולם. וכן הגשמים מחיים את הצמחים. והאילנות שקרובים להתייבש ולמות ולנפול, באים הגשמים - חיים חדשים נכנסים בהם, הנופלים נסמכים והחולים מתרפאים. ועוד שדומה לתחיית המתים - שהזרעים נקברים בקרקע ועל ידי הגשמים, צומחים ועולים: ולכן תיארו חכמים בצורה מיוחדת את היום בו יורדים גשמים: גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה: גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ: גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו:

אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עוונותיהם של ישראל:

גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו:

גדול יום הגשמים כיום קיבוץ גלויות: גדול יום הגשמים שאפילו גיסות פוסקות בו:

חוני המעגל

על כל צרה שלא תבוא על הצבור, מתריעין עליה, חוץ מרוב גשמים. מועשה שאמרו לו לחוני המעגל, התפלל שירדו גשמים. אמר להם, צאו והכניסו תנורי פסחים, בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים.

מה עשה, עג עוגה ועמד בתוכה, ואמר: ריבונו של עולם, בניך שמו פניהם עלי, שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן, עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנטפין. אמר, לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומעורות. התחילו לירד בזעף. אמר, לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה.

ירדו כתיקנן, עד שייצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו, כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן. אמר להן, צאו וראו אם נמחית אבן הטועים. שלח לו שמעון בן שטח, אלמלא חוני אתה, גזרני עליך נידוי. אבל מה אעשה לך, שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב אומר, (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

חנן הנחבא

כשהיה העולם צריך לגשמים היו שולחים את התינוקות של בית רבן לחנן הנחבא (בן בנו של חוני המעגל) והיו מושכים בבגדיו ואומרים "אבא תן לנו גשם", ובראותו את התינוקות היה מתמלא לבו ברחמים עליהם והיה מבקש בלב שבור ואומר, רבונו של עולם עשה בשביל תנוקות אלו שאינם יודעים להבחין בין אבא שנותן מטר לבין אבא שאין נותן מטר! ותפילתו הייתה מתקבלת. ולמה נקרא חנן הנחבא? כי מרוב ענוותנותו היה מחביא את עצמו כשהיו באים לבקש ממנו להתפלל על הגשמים, ויש אומרים שהיה מחביא את עצמו ומתנהג בצניעות בכל זמן.

תענית כג, א

גשמים בזכות

"רב נקלע למקום שלא ירדו גשמים, גזר תענית ולא ירדו גשמים. ירד לפני התיבה שליח ציבור, אמר משיב הרוח – ונשבה הרוח. מוריד הגשם – וירד גשם. אמר לו רב: מה מעשיך? אמר לו: מלמד תינוקות אני, ומקריא אני לבני עניים כבני עשירים, וכל שאינו יכול לשלם את שכר הלימוד איני לוקח ממנו ולא כלום. ויש לי מחילות של דגים וכל תלמיד שפשע (שאינו רוצה לקרוא וללמוד), מושחד אני אותו בהם ומפייסנו עד שהוא בא ולומד".

תענית כד, א

נקדימון בן גוריון

פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות. הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד אמר לו הלויני שתיים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים ואני אתן לך שתיים עשרה עינות מים ואם איני נותן לך הריני נותן לך שתיים עשרה ככר כסף וקבע לו זמן, כיון שהגיע הזמן ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך. שלח לו עדיין יש לי זמן כל היום כולו שלי הוא. בצהרים שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך, שלח לו עדיין יש לי שעות ביום. במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שעות ביום. לגלג עליו אותו אדון אמר כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשיו ירדו גשמים?

נכנס לבית המרחץ בשמחה, עד שהאדון נכנס בשמחתו לבית המרחץ נקדימון נכנס לבית המקדש כשהוא עצב, נתעטף ועמד בתפלה אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי שיהיו מים מצויין לעולי רגלים. מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שתיים עשרה מעיינות מים והותירו, עד שיצא אדון מבית המרחץ נקדימון בן גוריון יצא מבית המקדש, כשפגעו זה בזה אמר לו תן לי דמי מים יותר שיש לי בידך. אמר לו יודע אני שלא הרעיש הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך שאוציא ממך את מעותיי שכבר שקעה חמה וגשמים ברשותי ירדו. חזר ונכנס לבית המקדש נתעטף ועמד בתפלה ואמר לפניו רבונו של עולם הודע שיש לך אהובים בעולמך, מיד נתפזרו העבים וזרחה החמה. באותה שעה אמר לו האדון אילו לא נקדרה החמה היה לי פתחון פה עליך שאוציא ממך מעותיי. תנא לא נקדימון שמו אלא בוני שמו ולמה נקרא שמו נקדימון שנקדרה חמה בעבורו.

תענית דף יט, ב

הלכות שאילת גשמים

א. בימות הגשמים מזכירין גבורות גשמים ואומרים בברכת 'מחיה המתים' "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואין בזה שאלה או בקשה אלא שבח לה' שמסדר את עונת הגשמים בעתה, ורק בידו מפתח של גשמים. ושואלים את הגשמים בברכה התשיעית "ותן טל ומטר לברכה".

ב. בימות הגשמים אומרים בברכה התשיעית שבתפלת עמידה "ברך עלינו" (לנסח הספרדים) או "ותן טל ומטר לברכה" (לנסח האשכנזים). בארץ ישראל מתחילין לומר כן מליז' ז' במרחשוון. ואין מתחילין אלא מתאריך זה, כיון שחזו"ל רצו לתת לעולים לירושלים בימי סוכות זמן לחזור לבתיהם ללא גשמים.

ג. אם נזכר בתוך אמירת "ברכנו" יפסיק ויתחיל ברכת "ברך עלינו". ואפילו אמר "ברוך אתה" ולא אמר "ה'" של מברך השנים - חוזר לתחילת הברכה, וטוב שישנה שתי שניות (כשיעור הילוך ד' אמות) לפני שיתחיל ברכת "ברך עלינו".

ד. אם נזכר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" של סיום הברכה "מברך השנים", ולא אמר "מברך השנים", יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו". ואם אמר "ברוך אתה ה' מברך" יאמר "השנים" (שהרי כאן אינו יכול לסיים "למדני חוקיך") ואח"כ, יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה".

ה. אם נזכר אחרי שסיים את ברכת "ברכנו" ולפני שהתחיל "תקע בשופר" - יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך "תקע בשופר". אם נזכר אחרי שהתחיל "תקע בשופר", אפילו אמר רק מילת "תקע" ימשיך עד "שומע תפילה" ושם יאמר "ותן טל ומטר לברכה... כי אתה שומע תפילת כל פה".

ו. אם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'" ולא סיים "שומע תפילה", יאמר "למדני חוקיך. תן טל ומטר לברכה. כי אתה שומע תפלת וכו'". אם נזכר אחרי שסיים ברכת "שומע תפילה" ולפני שהתחיל ברכת "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך "רצה" וכו'. אם נזכר אחרי שהתחיל ברכת "רצה", אפילו אמר רק מילת "רצה", עוצר במקום שנוצר וחוזר לברכת "השנים" ומתחיל "ברך עלינו" וממשיך בברכות "תקע" "השיבה" וכו' על הסדר.

ז. אם נזכר רק אחרי שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון, הסמוך ל"עושה שלום", אפילו אם טרם עקר רגליו, חייב לחזור לתחילת תפילת שמונה עשרה, ואינו צריך שוב לומר "ה' שפתי תפתח ופי גיד תהלתך", אלא מתחיל "ברוך אתה ה' וכו' (עיי' בא"ח בשלח יח, כה"ח קיז ס"ק כח). וכתוב בשו"ע (סי' קי"ז סעי' ד'): "אם לא שאל מטר בימות הגשמים, מחזירין אותו, אע"פ ששאל טל; אבל אם שאל מטר ולא טל, אין מחזירין אותו".

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון, שרה בת שמחה, מרים יהודה, ציפורה ויהושע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עזר בן עישה, תקוה בת עזיזה, אלגרה בת ג'אן, אסתר בת זוהרה, מויל בת ענולה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולטנה, הראל בן אביגיל, אלינה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת זוהרה, מיטל מוריה אדרי הי"ו, להחיות נעדר צה"ל ושמיי ובהם: אורן שאל, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו, לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל, הגר"מ אליהו זצוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, הרב שלמה צורף, יונה יונה, סופר מנחם, אליאור קדושים, הרב אברהם צוקרמן, יצחק עמידה, נדיר נחום, ניסים כהן, רובי צעדי, יצחק בן מל מורדכי, מרדכי ומושה מורדכי, ישראל אברהם נתן, אברהם אוהיון, מרדכי צאנ, שלמה בן מרים, יצחק ועמרים אטיסא, ר' חיים אוחנע, לוי יצחק אמרדי, אורן מעולם, אליהו טויט, דוד חגיבי, דוד גרוסברג, יואל דללי, עמנו דמרי, רוי שלמה, סימנטוב משה יהודה, ישראל בן גמרה, רבי דוד הכהן, ישראל בן שושנה, נעים משה, אהרן מורדכי, יצחק ושמחה אילוז, ניסים וסליקה שושן, יצחק ולאה אסטרנו, נדירה שמעון, מגירה לוי, לויט שבת, אסתר בת תורא, אסתר חדר, חנה יצחקי, דינה פונדק, אליהו בת פריחה, תרצה זינדון, אסתר וענבר נחום, דניאל אלמליח, אליהו אדרי, ניסים מלי, מרים ועננו, עזיזה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, נעמי בת מגודה, לואיזה מרד, זוהרה בת חנה, עליזה כהן, שרה אוליאל, יוכבד ועקנין, חסיה שטפוטש, עישה דון, בריה סופר, רותי אגול, סבטלנה בת אולגה, אסתר איבני, כמישה רדי, כמישה כהן, אליס מוביל, אילה שחר, רבקה ישערו, אריאל דרסנבר ז"ל, ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה